По землі котилась тінь од хмари, трава обіч дороги хвилювалася. Біла стерня стемнювалась. Ось уже й червоні корови стали мідно-кривавими, а полукіпки й копи аж поменшали під вагою тіні. Попереду тіні котилася, тікаючи, світла пляма жнив’яного дня, мерехтяча, кваплива… Ось уже накрило з головою й Івана, дмухнуло холодком по руках, по ногах, і тільки дід іще віддалік був освітлений, але вмить і він погас, аж трохи поменшав, як полукіпок, бо сонце вже геть-чисто сховалося за хмару, а з-над неї проміння падало блискучими стінами. Ті стіни, спершу близькі, також одпливали, вони пересувалися з горбка на горбок.

— Іване, — гукнув дід, — ану гайни за рябою, заверни, а то в шкоду потьопала!..

Коли біжиш, треба не наступати на стерню, а бити по ній пальцями збоку, то не колотиметься. А позрізуване лободиння чи будяки однаково штрикають. Але в Івана такі зашкарублі підошви, що його вже ніщо не бере. "Можеш зимою без чобіт ходити, — каже дід, — бо такі підметки намуляв собі за літо, що не замерзнеш".

Іван хутко біжить переймати корову, йому об груди і об лице б’ються тверді кузки, одскакують, знову летять. Нашорошений джміль соковито прогуркотів мимо, і його бахмата, з золотистими розводами спинка провалилася донизу, на конюшину. "А куди джмелі діваються в дощ?" — подумав Іван і уявив, як вони попримощувалися на листі, як об них розбиваються краплини. "Вони ховаються в глиняниках у вощину", — заперечив сам собі. На бігу хотів зірвати петрів батіг, але тільки шморгнув, і на долоні зосталися пелюстки, та ще здалося, що навколо обшмуляного стебла тане синій димок. Корова забачила Івана, прожогом метнулася назад від нескошеного жита, а він тільки помахав на неї гарапником.

Сів під стіною жита. Земля ще не вихолола, від неї тхнуло шорстким теплом. Тут було затишно, вітер сплескував над головою, поскубуючи

чуб. На колоску тріпотіло сонечко, розпанахавши крильця, і він посадив його в жменю, уважно розглянув темні цятки на лусці і запитав:

— Чечір-чечір, чи скоро вечір?

До вечора було далеко, і він, надивившись на сонечко, посадив його на колосок. Колосок важко гойднувся, а сонечко вхопилося за пругкі остюки й заклякло.

— Чечір-чечір… — повторив Іван, і тут на інших стеблах помітив зразу двоє сонечок. А на одному колоску застеріг двох чорних кузок, які спивали зерно, і хлопець познімав їх і став закопувати в землю. Закопавши, потоптав п’ятою, а потім і поплював, щоб вони вже не вибралися.

В небі товклися хмари. Ось із ущелини пробилося сонце, і дід яскраво спалахнув у хурделиці світла та променів. Він стояв непорушно, спершись на костур, і дивився прямо перед собою — над полукіпками, над чорною латкою конюшини, за далеку рису схолоднілого обрію. "Що він бачить?" — подумав Іван, і собі зирячи туди, куди й дід, але нічого не помітив: ген ніби мряка бреде від ожередів, а там ген подолки мокрі поопускалися долу, дощ виріс над байраком, так і репіжить до села… Дихнуло цілющою свіжістю, аж залоскотало в горлі од неї, і легені спухирились од тремтячого вітру. Він дрижав на хлоп’ячих губах степовим шумовинням, у ньому був грозовий подих, і рештки недавньої спеки. Ущелина вгорі стулилася, сховавши сонце, і дід потемнів, став одземкуватішим, і все зорив поперед себе, зосереджений і пильний.

Затоки, затоки, як п’яний гультіпака, простугонів грім, а далі швидко побіг — і втік… потім ближче обізвався, і міцно ступав кованими чобітьми, все не зрушаючи з одного місця, а потім стрімголов чкурнув, квапливо шкопиртаючись — і вмерло… ще з вихилясом продріботіло, дрібно так ступаючи, і також вигасло… Блискавка сяйнула без грому, ще раз, ще… і стало тихо. Тиша гусла, тверділа, сповнювалася очікуванням. Порснуло

гуркотом, хряснуло, трощачись, гілляччя коренястої блискавки, вона затремтіла, ніби живе тіло, сконала, і вже в іншому місці вигулькнула беззвучно, аж доки, конвульсійно здригнувшись, розтанула.

— Іване! — гукнув дід. — А заверни оту безрогу мудрагелю!

Тугі краплини топилися в сухому житі. Вони стрімко падали, і тому, що їх було небагато, жито ще не лопотіло, не шуміло під дощем. Але воно прокинулося, ледь чутно гомоніло, і важко погойдувалося на вітрі…

Завернувши безрогу, Іван подався до діда. Той уже вивернув свого мішка ворком, натягнув на голову, і тепер з-під кропив’яних стрішків його очі дивилися на хлопця строго й глибоко.

— Йди в затишок, — сказав дід, — та мішком напнися, а то хороби якоїсь іще схопиш.

Іван розсунув сніпки й сховався в кублі під полукіпком, Обтушкувавшись так, що тільки краєчок поля було видно з дідом та худобою, він почував себе в надійній схованці. Припустило густіше, і краплини з шелестом падали на сніпки, і тепер уже солома пахла дощем, а до шорсткої терпкості зерна домішувалася вогкість. Од безперервного рівного шуму повіяло нудьгою, але вона зразу ж і щезла, бо небо розкололося, потім ще раз луснуло, при цьому загашуючись світлом блискавки — гіллястої, як коріння верби в підмитому березі. Дід, як і раніше, стояв посеред поля й дививсь у простір. Деякі корови паслися, а деякі, позгинавшись, поставали за дощем, втупивши очі в стерню. "Що він бачить?" — подумав Іван про діда, і йому закортіло вибратися із схорону, сп’ястися навшпиньки й собі угледіти те, що побачив дід. Але його лякала негода, і він ще зграбніше скулився в своєму кублі.

Іван задрімав, і йому привиділася колісниця, що котилась по небесних виярках, поміж хмар. У колісниці сидів непорушно дід, тримаючи в руках віжки. А коней не було. На високих колесах,

шпичастих, з мелодійними ободами, колісниця летіла стрімко, аж у вухах гуло… Хлопець розклепив повіки, — навколо побулькував дощ, пошеберхував, клокав, топився в стерні. Худоба ледь бовваніла в сутінках. Задвигтів грім, дзвякнуло блискавкою — і в моторошному, блідому сяйві засвітився дід, що стояв на тому ж самому місці. І через те, що поле у зблиску було фосфорично німе, залляте яскравою, дрижачою непевністю, то й полукіпки також були несправжні, і дід також був не схожим на себе: високий, плечистий, він добре вимальовувався під навислим небом. І здавалося, що погасне блискавка — й пропаде дід, ніби його й ніколи не було. Ось уже й справді блискавка лопнула, потонула в померках, і Йван, відчуваючи, як щімко стислося в передчутті чогось лихого серце, закричав:

— Діду!

Ще раз розпачливо гукнув:

— Діду Бохно!

Щось підняло його із сухого полукіпка. Не чути під собою затерплих ніг, по росяній, тепер уже м’якій, стерні, яка холодила йому босі п’яти, він побіг. Захлинався од глевкого повітря. Уже бачив, що дід стоїть, що не скоїлося з ним нічого, проте спинитися не міг. Захеканий, уткнувся в дідові коліна й не міг передихнути.

— Та вгамуйся, — казав йому дід, — хай не тіпає тобою.

Іван мовчав, і в горлі було давко, ніби од весняного зеленого яблука.

— Ти, мабуть, задрімав, то й привиділося? — допитувався дід, зігнувшись над ним, і пригладжував твердою долонею розкуйовджене волосся.

Іван усе ще обнімав дідові коліна й не відповідав. На якусь хвилю йому пригадалося сонечко, яке він нещодавно тримав у долоні, а потім посадив на колосок. Те сонечко зненацька так розчулило його, що весняне яблуко-зеленуха стало ще давкішим.

— Якесь пасіювате, — промимрив про нього дід, все ще погладжуючи малого кістлявою лопаткою своєї долоні.

Та й задивився знов поперед себе. Дощ ущухав, тільки процяпувалися окремі краплини, і вони посвітліли, були веселі, бо сонце ледве пробивалося, а вгорі тих ущелин більшало. Між ожередами все ще лебеніла мряка, але за нею ясно проступав обрій — у м’якому, промитому повітрі, той обрій проступав ворсистою лінією, наведеною сонячною тушшю. Все виразніше окреслювалося надвечір’я, літнє, після недавнього жаркого дня, і воно знову бралось пахнути жнивами.

— Заверни корову, Іване, — сказав дід, торсаючи хлопця за плече, — а то безрога мудрагеля знову попалювала в шкоду.

Одігнавши безрогу, Іван так і зостався біля нескошеного жита. Воно похилилося, колоски тремтіли під вагою краплин, і коли струшували їх, то випростувались і гойдалися. Іван позиркував на діда, але не наважувався до нього повернутись. Щось велике дзвеніло в грудях, поширювало шелест аж у вухах, і хлопець ледь-ледь здригався, ніби перемерз.

Найшов на житньому колоску сонечко, поклав його на долоню і дуже довірливо запитав:

— Чечір-чечір, чи скоро вечір?

Сонечко сквапно полізло на палець. Іван поставив палець стовпцем. Сонечко опинилося на самій пучці, крильцята його розкрились — і воно спурхнуло, полетіло, зразу й розтанувши…